

BARABÁS T. JÁNOS

ROMÁNIAI POLITIKA A 2024-ES VÁLASZTÁSI CSÚCSÉVBEN

ROMANIAN POLITICS IN THE ELECTION YEAR 2024

Összefoglalás: 2024-ben minden lehetséges politikai választásra sor kerül Romániában: EP, parlamenti, helyi, és elnökválasztást is tartanak. Az agresszív politikai diskurzus és az alacsony választási részvételi szándék kedvezőtlenül befolyásolhatja a 2024-es választások eredményét – amennyiben mindez a fegyelmezettebb szavazókkal rendelkező szélsőséges pártoknak kedvezne. Románia kulcsfontosságú ország az ukrajnai háború összefüggésében, Brüsszelben és Washingtonban senki sem akarja, hogy ez a regionális bástya politikai válságba és instabil kormányzásba süllyedjen. A négy választási forduló eldönti, hogy milyen irányba halad majd az ország. Kiderül, hogy Romániában megvan-e a demokratikus megújulás képessége, vagy továbbra is egy látszatdemokrácia marad, ahol a hatalmat az asztal alatt gyakorolják és osztják szét, átláthatóság nélkül.

Kulcsszavak: Románia, választás, EU, NATO, Magyarország

Summary: *In 2024, all possible political elections will take place in Romania: EP, parliamentary, local, and presidential. Aggressive political discourse and low voter turnout could have a negative impact on the outcome of the 2024 elections – if it favours extremist parties with more disciplined voters. Romania is a key country in the context of the war in Ukraine, and no one in Brussels or Washington wants to see this regional bastion plunge into political crisis and unstable governance. The four rounds of elections will decide the direction the country will take. It will show whether Romania has the capacity for democratic renewal or whether it will remain a sham democracy where power is exercised and distributed under the table without transparency.*

Keywords: Romania, election, EU, NATO, Hungary

Legelőbb Romániában a júniusi európai parlamenti választások lesznek. Ezt követik a helyhatósági választások és az új parlamenti választások – egy még meghatározásra váró őszi időpontban. Az év végén új elnököt is választanak. 2024-ben tehát minden lehetséges politikai választásra sor kerül Romániában: EP, parlamenti, helyi, és elnökválasztásra. Egyelőre csak az európai parlamenti választások időpontjáról állapodtak meg a hatóságok.

A románok [várákozásai a 2024-es választási évvel kapcsolatban](#) meglehetősen alacsonyak: a megkérdezetteknek csupán 16%-a gondolja úgy, hogy a választások pozitív hatással lesznek az életére. Egy másik felmérésben a válaszadók leginkább [az infláció miatt aggódnak \(90%\)](#), ezt követi a háború, betegség és a nyomor veszélye. Akárcsak nálunk, szomszédunkban is az európai átlag felett befolyásolják a félelmek, aggodalmak a választókat – ezért is manipulálhatóbbak, és ezt a versengő nagyhatalmak is tudják. Az előző voksolásokhoz hasonlóan valamivel több mint a jogosultak fele (53%) [menne el szavazni](#). A választásokkal kapcsolatos alacsony várákozások tükrözik a politikumba fektetett bizalom csökkenését, ami a két kormánykoalíciós párt, a szocialista PSD, és a nemzeti liberális PNL népszerűség csökkenésében is jelentkezik.

Elemzésemben kitérek a választások tétjére, a szélsőséges pártok előretörésének veszélyére, a populista üzenetek terjedésére, valamint az egyre durvább ideológiai küzdelemre, amelyek gyengítik a gazdaságpolitika esélyeit, nehezítik a kisebbségek helyzetét és kétoldalú kapcsolatainkat is tovább rombolják.

A politikai viszonyok összefoglalása előtt hasznos lehet tisztázni az elnökjelöltek és pártok erőviszonyait. Annak függvényében, hogy indul az elnökválasztáson függetlenként Mircea Geoană NATO-főtítkárhelyettes, volt külügyminiszter vagy sem, kétesélyes második fordulóra számíthatunk (lásd a táblázatokat). A parlamenti választásokra a CIRA közvélemény-kutató vállalat 2024. januári felmérését használtam, az elnökválasztási opciókat az INSCOP szondázta még 2023. december közepén.

Ábra 1.
Felmérés a parlamenti választásokról

Párt neve	Rövidítve	Százalék	Ideológia
Román Szocialista Párt (Partidului Socialist Român)	PSD	30	szocialista
Nemzeti Liberális Párt (Partidul Național Liberal)	PNL	20	jobbaldali-nacionalista
Románok Egyesüléséért Szövetség (Alianța pentru Unirea Românilor)	AUR	18	szélsőséges nacionalista, külföldön konzervatív
Mentsétek Meg Romániát Szövetség (Uniunea Salvați România)	USR	14	progresszivista
S.O.S.	SOS	6	szélsőjobb, populista
Romániai Magyar Demokrata Szövetség	RMDSZ	5	centrista

Ábra 2.
Romániai elnökválasztási felmérés, indul Mircea Geoana

Jelölt	Párt	Százalék	Ideológia
Mircea Geoană	független	26,2	progresszivista
Marcel Ciolacu	PSD	20,8	szocialista
Diana Șoșoacă	SOS	14,4	szélsőnacionalista
George Simion	AUR	14	szélsőnacionalista
Nicolae Ciucă	PNL	12,1	jobbközép

Ábra 3.
Romániai elnökválasztási felmérés, nem indul Mircea Geoană

Jelölt	Párt	Százalék	Ideológia
Marcel Ciolacu	PSD	27,4	szocialista
Diana Șoșoacă	SOS	19,1	szélsőnationalista
George Simion	AUR	18	szélsőnationalista
Nicolae Ciucă	PNL	14,1	jobbközép

Az Európai Parlamenti választások nagy tétje, hatása a többi választásra

2023-ban az establishment-pártok esetében nem következett be növekedés. Ezzel szemben a rendszerkritikus ellenzéki AUR párt – Diana Șoșoacă SOS pártjával együtt – megerősítette pozícióit. 2024-ben minden párt megméretteti magát a választói bizalom lakmuszpapír-próbáján, az első forduló pedig az európai parlamenti választások lesznek. Az eredménytől függően tudjuk majd, hogy milyen lesz az elnökválasztási verseny, kik indulnak az egyáltalán és kik jutnak be a második fordulóba. Ha indul a volt külügyminiszter, nagy valószínűséggel Mircea Geoană és Marcel Ciolacu versenyeznek a második fordulóban; ha nem, akkor Ciolacukihívója Diana Șoșoacă lesz. Az elnökválasztási versenyt több további tényező befolyásolhatja, így például az, hogy [Klaus Johannis államfőt esetleg kinevezhetik nyáron az Európa Tanács elnökévé](#), ebben az esetben az alkotmány szerint Nicolae Ciucă PNL-vezető, Szenátus elnöke lenne az ideiglenes államfő 2024 végéig, és az ezzel nyert nagyobb láthatósága hozzásegítheti, hogy bejusson az elnökválasztás második fordulójába. A szocialisták minden bizonnyal igyekeznek a színpalak mögött meggyőzni Mircea Geoană NATO-főtitkárhelyett, hogy ne induljon az elnökválasztásokon, mert Ciolacu jelenlegi kormányfőnek nagyobb esélye lenne egy AUR- vagy SOS-jelölttel szemben a második fordulóban. [Élénk titkos tárgyalások](#) zajlanak a kormánypártok között az egyes választások időpontjáról.

Az agresszív politikai diskurzus és az alacsony választási részvételi szándék kedvezőtlenül befolyásolhatja a 2024-es választások eredményét – amennyiben mindez a fegyelmesebb szavazókkal rendelkező szélsőséges pártoknak kedvezne. Az Európai Parlamentben az idén szabályzatokat és törvényeket hoznak a környezetvédelem, a biztonság, a migráció, a szociálpolitika, a fogyasztói jogok, a gazdaság, a jogállamiság stb. területén, amelyek jelentősen meghatározzák a tagországok jövőbeli politikáját. Az első román párt, amelyik bejelentette EP-jelöltlistáját, az AUR volt még 2023. július végén. A lista élén Claudiu Târziu szenátor, az AUR Országos Vezetői Tanácsának elnöke áll, aki a párt konzervatív arcát mutatja a nemzetközi szinten. Az AUR több ezer fehérbe öltözött, dühös nacionalista és kormányellenes jelszavakat skandáló résztvevő jelenlétében indította el az európai parlamenti jelöltek kampányát.

A progresszivistá ellenzéki USR volt a második parlamenti párt, amely bejelentette jelöltjeit, a lista első embere – Elena Lasconi, Câmpulung Muscel polgármestere – azonban visszalépett, miután nyilvános vita alakult ki közte és lánya között. Lasconi egy tévéműsorban azt mondta, hogy támogatja azt az elvet, hogy a férfi és a nő egyégtékinthető családnak, mire homofóbnak bélyegezték, és pártja végül lemondatta. Az USR – a kis ellenzéki Jobboldali Erővel és a PMP-vel együtt – bejelentette egy jobboldali pólus megalakulását Egyesült Jobboldali Szövetség néven. A három párt azt is bejelentette, hogy közös listán indulnak a júniusi európai parlamenti választásokon. Az Egyesült Jobboldali Szövetség szintén jelezte, hogy újabb mandátumra támogatja Bukarest jelenlegi főpolgármesterét, Nicuşor Dant, és közös jelöltet indít az elnökválasztáson.

Románia két legnagyobb pártja, a Szociáldemokrata Párt (PSD) és a Nemzeti Liberális Párt (PNL), amelyek a kormánykoalíciót alkotják, egyelőre úgy döntöttek, hogy külön indulnak az idej választásokon. Sem a PSD, sem a PNL nem jelentette be hivatalosan jelöltjét az európai parlamenti választásokra, illetve a polgármesteri vagy parlamenti mandátumokra.

Szélsőség veszély

Egyre több felmérés jelzi az AUR és a SOS támogatottságának emelkedését, ami jó szereplést vetít előre a leendő választásokon. Észre lehet venni, hogy Simionéknak nem egységes a politikai üzenetük, ellentmondóan nyilatkoznak, például külföldön nem támadják a magyar kormányt, de veszélyesnek mutatják a belföldi szavazók előtt; nemzetközi szinten pártolják a külföldi befektetéseket, de belföldi retorikájukban ellenzik; hol tagadták, hol elismerték a koronavírus-járvány létét, Izraelt támogatják, de közben antiszemiták. Részükről tehát nem várható következetes politika, azt mondják, ami épp megfelel nekik. Gyűlölködő, sovíniszta, antiszemita politikájuk veszélyes, de közvetlenebb aggodalomra ad okot etatizmusuk, amit odáig visznek, hogy a fasisztákhoz hasonlóan államosítanák a gazdaság jó részét, és a mindenható párt alá vetnék az államot. Ez önmagában elég sok aggodalomra ad okot az EP-ben, így az RMDSZ bekerülése vagy a kisebbségvédelmi kérdések nem szerepelnek magasan az intézmény napirendjén.

Meglepő, de az AUR-támogatók között magyarok is vannak, jellemzően szórványvidékekről, ahol az elrománosodás előrehaladott állapotban van. Szomorú szociológiai tény, és Szlovákiában is éppúgy kimutatható, hogy azokon a településeken, ahol a magyarok kisebbségben vannak, és nem megfelelő az intézményi háttérük (mint az iskola és templom), ott a magyarok jó része román (vagy szlovák) politikusokra szavaz, mert tőlük várják a védelmet és a támogatást. Tömbmagyar vidékeken viszont a magyarság érzékeli az AUR veszélyeit, lásd a helyi magyar média aggodalmait. 1989 óta a románság hozzávetőlegesen egyharmada vallotta magát a felmérésekben rendre radikális nacionalistának, így elutasítóan nyilatkoztak a magyarságról is. Ez a választócsoport átlag alatti műveltségű, sőt, sokan funkcionális analfabéták, így gyengébben tudják érdekeiket képviselni, és könnyebben manipulálhatóvá válnak, ezért az ő szavazataikért a versenybe mindenki, így a nagy pártok is beszállnak. Şoşoaca és az AUR előretörését több tényező segítette elő: a nagy pártok körüli korrupció, a Covid-19 miatti lezárások, az ukrain háború miatti aggodalom, az EU vonzerejének

csökkenése, az ultraliberális politikából való kiábrándulás, az egyre érthetlenebb globális események – mindezen jelenségek a társadalom jelentős részében egy autokrata, gondoskodó vezér iránti vágyat gerjesztenek.

A hatalom válasza a szélsőségesek előretörésére és a biztonsági kockázatok növekedésére

2024 decemberében a román parlament egy [sebtében szerkesztett](#) jövő évi költségvetést szavazott meg, amelyben a fő újdonság az erőszakszervezetek költségvetésének [20%-os növelése](#). A kormánykoalíciós pártok a kampányköltségek egy részét várhatóan közvetve a büdzből fedezik, aminek egyik indoka a szélsőségesek elleni fellépés lehet. A titkosszolgálatoknak jutatót pénz növelését magyarázhatják a növekvő biztonsági kihívások is, de jól felismerhetően megjelennek a párt- és csoportérdekek is. Ez utóbbit sejteti, hogy a Klaus Johannis által felügyelt [nemzetbiztonsági tanács](#) (CSAT) nem támogatta a kormánybüdzbé jóváhagyását, a katonai beszerzések egyes tételeinek vélt elhanyagolása miatt. A kormány mégis megszavaztatta a költségvetést, súlyosbítva Marcel Ciolacu szocialista kormányfő és a PNL, illetve Johannis államfő közötti feszültséget. Ciolacu inkább dél-romániai, és német-francia érdekeket képvisel, míg Johannis inkább erdélyi és amerikai gazdasági lobbiknak ad teret. A választások legzajosabb eseménye a jobboldali kormánypárt, a PNL és a szélsőséges ellenzéki AUR párt erdélyi megmérkőzése lesz, amelybe várhatóan a polgári titkosszolgálat, az SRI által felügyelt titkosszolgálati közösség is beavatkozik majd a kormány oldalán. A beavatkozás mikéntjét sejteti a minapi botrány, amelyben az ellenzéki AUR volt belügyminiszter-jelöltje, [Dan Dungaciu akadémikus](#), politológus ellen ügyészségi eljárás indult hivatali visszaélés vádjával. A bizonyítékokat gyakran a SRI szolgáltatja a vádemeléshez. Vagyis az SRI több pénzt és több munkát is kap. Az AUR elleni „kilövési engedélyt” az SRI-hez közel álló [Digi24 média](#) tette nyilvánossá, azzal, hogy Gheorghe Simion pártvezért orosz kémnek bélyegezte meg.

A politikai kultúra főleg az elit által az elmúlt száz év történelmi tanulságainak értelmezéséből áll össze. A román vezetőség aggodalma szerint országuk széthullana, ha nem lenne egy erős centralizált hatalom, amelyet elsősorban a titkosszolgálatok hoznak létre nem nyilvános eszközökkel. Jelenleg az erdélyi románok elszakadási vágyától jobban tartanak, mint a magyarokétól, részben azért, mert nem sikerült száz év alatt sem felzárkóztatni az elmaradott vidékeket, és méltányos képviselői rendszert létrehozni. Romániában nyugati források szerint több mint [12 ezer szolgálati tiszt](#) van, egy részük fedett, és polgári foglalkozással is rendelkezik, akik önálló besúgó hálózatokat *működtetnek*. *Ezen hálózatok átszövik* az élet minden területét, és akár csak az ortodox egyházban, a politikában is kettős hatalmat teremtenek: a hivatalos mellett a titkos informális csatornákon is zajlik döntéshozatal – ami elősegíti a korrupciót, a nepotizmust. A kettős politikai rendszerrel kizárják a nem kívánatos csoportokat is (kisebbségek, görögkatolikusok, melegek, moldávok) a hatalomból. Az USA kvantumszámítógépekkel és csúcstechnológiával látta el az SRI-t, ami bővítette lehallgató és nyomkövető kapacitásukat. Mindezt a politikai élet befolyásolására használják, például nyomozati anyagot szolgáltatnak az ügyészségeknek.

Az USA célja átadni helyi szövetségeseinek az oroszok elleni küzdelem jó részét, így például a román szolgálatok látják el részben az ukrán kormányzat kibervédelmét. Nehéz meghúzni a határt politikum és titkosszolgálat között Romániában, a miniszterek, államtitkárok körülbelül egyharmada a titkosszolgálati akadémián végzett továbbképzést. A Magyarországgal szembeni magabiztos román politika mögött az is állhat, hogy szolgálataik tevékenységét Bukarest jónak minősíti.

Mi várható a román politikában?

Az idei nagy politikai csaták másképp fognak kinézni, mint amit eddig láttunk. A két nagy párt, a PSD és a PNL dominálja a nyilvánosságot, de a szélsőséges ellenzéki csoportok a közösségi médiában, így a Facebookon rendelkeznek nagyobb követőtáborral. Növekszik tehát a közösségi média fontossága, és ezzel együtt a manipulálás veszélye is. Valamint növekszik a helyzetismeret polarizáltsága, egy kisebb csoport előjoga a jól tájékozottság. Ezek együttesen torzítják a választási versenyt.

Az új viszonyok, a külső befolyásolási tényezők ellenére a legvalószínűbb az, hogy a jelenlegi PSD–PNL-koalíció újabb választási ciklusban folytatja. Ezen belül csak az erőviszonyok változhatnak. A két párt jelenleg egyenlő arányban osztozik a hatalmon. A legtöbb közvélemény-kutatás szerint azonban a PSD stabilan tartja magát 30% körül, míg a PNL 20% alá esett. A jelenlegi koalíció a politikai stabilitás miatt élvezzi a nyugati partnerek támogatását. Románia kulcsfontosságú ország az ukrajnai háború összefüggésében, Brüsszelben és Washingtonban senki sem akarja, hogy ez a regionális bástya politikai válságba és instabil kormányzásba süllyedjen. Minden hibája ellenére a PSD–PNL-koalíciónak tavaly sikerült stabilitást felmutatnia, Nicolae Ciucă és Marcel Ciolacu *pártvezérek hűséges politikai partnerként viselkedtek*.

A politikai viszonyok a júniusi európai parlamenti választások eredményétől függenek – de ezeket nem lehet még előre látni. Ha az AUR jól teljesít, a PNL pedig a 15%-os küszöb alá esik, Nicolae Ciucă leváltása a PNL éléről csak idő kérdése, és az búcsút jelent majd az elnökjelöltségtől is. Egy ilyen helyzetben az egyre népszerűbb AUR mellett a PSD várhatóan áthangszereli politikáját, hogy megtartsa a nacionalista választókat. Még ha a két párt most ki is zárja az együttműködést, ezt idővel egy árnyaltabb megközelítés válthatja fel. Johannis elnök egykoron egy PSD-ellenes kampány után a PSD-vel alakított kormányzó többséget, a politikai stabilitás és a magasabb állami érdekek nevében. A PNL nacionalistább tábora (Rareș Bogdan, Dan Motreanu) már most ellenzékbe vonulna, és tárgyalásokat kezdenének az USR, a PMP (Eugen Tomac) és a Jobboldali Erő (Ludovic Orban) által nemrég létrehozott Egyesült Jobboldali Szövetséggel.

2024 különlegesen nehéz év lesz az RMDSZ számára. Először is fennáll a veszélye, hogy nem éri el a bejutási küszöböt az európai parlamenti választásokon, és nem küldhet képviselőt Brüsszelbe. Nem jelent meg még konkrét kampányterv a Szövetség részéről. A másik gond, hogy ha ősszel be is jut a parlamentbe az RMDSZ, valószínű, hogy kihagyják a kormánykoalícióból. A PSD–PNL-páros várhatóan 50% fölött teljesít, a fokozott nacionalista légkörben nem hiszem, hogy vállalják a partnerséget a magyar párttal, a nyugatiak sem fogják ezt terítéken tartani.

Romániában már nem két nagy politikai tömb áll majd szemben egymással viszonylag egyenlő erővel (jobboldal vs. baloldal), hanem a radikális nacionalistákkal együtt három. Csökken tehát az RMDSZ politikai döntőbíráskodásának szükségessége.

Ezt a szerepet mások fogják betölteni: az AUR, a PNL, esetleg az AUR frakciói. Nagy valószínűséggel az igazi elnökjelöltek még nem kerültek elő; lehetséges, hogy az év első felében már tisztábban látunk ebben a kérdésben. Mircea Geoană befutása továbbra sem valószínű, mert nem rendelkezik egy nagyobb párt támogatásával.

A négy választási forduló eldönti, hogy milyen irányba halad majd tovább az ország. Kiderül, hogy Romániában megvan-e a demokratikus megújulás képessége, vagy továbbra is látszatdemokrácia marad, ahol a hatalmat a színpalak mögött gyakorolják és osztják szét, átláthatóság nélkül.

MKI ELEMZÉS

A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© A Magyar Külügyi Intézet, 2023.

Szerző:

BARABÁS T. JÁNOS

Lektorálta:

BARANYI TAMÁS PÉTER

Nyelvi lektor: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2063-9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2024.03>.

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.